

**R. P. Fr. Ioannis Poncii, Corcagia-Hiberni, Ordinis Ff.
Minorvm, Sacræ Theologiæ Lectoris Ivbilati, Olim in
Collegio Romano S. Isidori Primarij Professoris;
Philosophiæ Ad Mentem Scoti Cvrsvs Integer**

Poncius, Joannes

Lugduni, 1659

3. De somniis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95688](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95688)

imperfectione potentia; tamen adhuc non probant *Combricenses*, quod infantes habeant prius talem indispositionem ex parte potentiarum, ut non possint sentire quantum est ex se, quam possint sentire. Itaque existimo, quod homines quando habent illam dispositionem, ut habeat sensus externos formatos, prius vigilent quam dormiant, quia nihil prorsus impedit quo minus tum possint sentire, si applicaretur ipsis obiectum sensibile; antequam autem habeant sensus sic formatos, nec dormiunt, nec vigiliant, quia non habent ligamen, nec solutionem sensuum externorum, quandoquidem non habeant ipsos sensus formatos: vigilia autem & somnus sunt affectiones potentiarum formarum.

9. *Quæres tertio*, an dormient homines in statu innocentie.

Aliqui apud *D. Thom.* 2. dist. 19. quæst. 1. negant, quia quandoquidem somnus sit institutus ad quietem, & in illo felici statu non fatigarentur homines, non esset ipsis necessaria quies somni. Sed hæc ratio non satis probat intentum; nam quod non fatigarentur homines tum, non oriretur ex eo, quod non possent fatigari, sed ex eo, quod non laborarent ad fatigationem; sed tum quiescerent quando fatigatio incipere deberet: ergo similiter licet non fatigarentur potentia; externæ, non id oriretur necessario ex eo, quod non possent fatigari, sed ex eo, quod quando fatigari deberent, dormirent homines: quod si somnus non sit ordinatus tantum ad quietem sensuum externorum, sed etiam ad quietem totius corporis, etiam tum esse posset utilis, ut per eum quiesceret corpus hominis, quod alias fatigari potuisset.

Ipsæmet D. Thomas probabilis putat futurum somnum in Paradiso, quem tamen non causaret lassitudo aliqua, aut morbus, aut concreti vaporis collatio (ut *Combricenses* adiungunt) caput aggrauans, sed moderata purioris halitus copia, seu pura & sua vis alimentum vaporatio; qui etiam dicunt, quod non dormirent homines tum, nisi ad solam oblectationem, ac voluptatem.

10. *Verum*, ut ab hoc ultimo incipiam, nisi per somnum impediretur lassitudo, aut refarcirentur vires, aut arcerentur alia incommoda, nescio, quomodo possit ex eo capi vlla voluptas æquivalens illi, quæ haberi posset in vigilia. Itaque existimo somnum tum non futurum vlla ratione ob solam voluptatem; unde si adfuissent aliæ doctes, per quas impediretur lassitudo, & debilitatio, ac aliæ malæ affectiones corporis, potius dicendum esset, quod non esset ibi somnus, & si deberet naturaliter causari ex vaporibus aliquibus naturaliter generandis ex cibo, spectaret ad felicitatem illius status ut impediretur diuinitus illa causatio, sicut multæ aliæ impedirentur. Itaque existimo incertum esse, an tum esset futurus somnus, & quod ad me attinet existimo probabilis esse quod non esset tum futurus, si spectetur perfectio illius status, & tanta ipsi tribui debeat quanta potest absque inconuenientia. Nec refert, quod Deus dicatur immisisse soporē in Adam, & quidem grauem. Nam præterquam quod ille sopor posset dici esse potius extasis aliqua mentis, quam somnus corporalis, ut multi explicant, adhuc non facit ad rem, si intelligeretur de sopore corporali; quia fuit immisus miraculosè à Deo, nos autem loquimur de sopore, seu somno, qui proueniret naturaliter.

11. *Quæres quarto*, quomodo animal cessat à somno. Duobus modis fieri solet ut animal desinat dormire. Primo à seipso; deinde per excitationem à causa extrinseca, ut cum suscitatur à somno per strepitum aliquem, aut tractionem. Vtraque autem suscitatio fit per remotionem, impedimenti descensus spirituum animalium: & prima fit vel per consumptionem vaporum obstruentium meatus, per quos descendere solent illi spiritus, vel per hoc quod potentia attractiva, aut fatigata à nimia attractione, aut iam non indigens ulteriori, permittit spiritus illos descendere, vel per expansionem seu dilatationem eorum meatuum talem, ut non obstantibus spiritibus possint descendere.

Maior difficultas est de secunda excitatione, seu expurgatione; sed illa quæ fit per motionem corporis

minus habet difficultatis; nam facile concipi potest quomodo ex illa motione diuertere possint illi vapores, & impediri attractio illa spirituum animalium. Altera autem excitatio, quæ fit per sonum magnum, aut lucem, aut odorem, aut leuem tactum, difficilior est; si enim sensus sunt ligati, quomodo sentiunt illa obiecta? & si non sentiunt, quomodo per illa impeditur eorum ligamen? Sed dicendum tamen quod illa obiecta non perueniant ad sensus absque tali alteratione, quæ efficiat ut tollatur impedimentum, quod impediēbat descensum spirituum animalium.

15. *Quæres quinto*, an verum sit, quod dormientes quandoque ambulent. *Non ponitur hic in dubium* quod fide digni auctores referunt de plurimis, qui ex lecto, in quo dormiunt, sese erigunt, vestiunt, ac alio se conferunt, cum tamen, & aliis adhuc appareant dormire, & ipsimet postea non recordentur vllius, quam faciunt, actionis, nisi per modum somnij. Sed hoc supposito quaeritur, an tales censendi sint dormire, & ipsimet positione quod somnus sit ligamen omnium sensuum externorum, eos non dormire, quia ad minus in iis sensus tactus est solutus, nec enim alias posset se vestire, aut aperire portas, aut corripere arma, aut alia, quæ ab ipsis leguntur fieri. Dicuntur tamen dormire in largiori aliqua acceptione, quatenus scilicet maior pars sensuum externorum est ligata.

Dormientes ambulant.

QVÆSTIO III.

De Somnijs.

13. *Somnia sunt apparitiones illæ, quæ occurrunt dormientibus mediante aliqua potentia interna.* Ad quam descriptionem *Combricenses* addunt ex *Philosopho* quod illa potentia interna sit sensitiva, ut excludantur apparitiones intellectuales, quæ occurrere possint hominibus: sed hoc spectat ad quæstionem de nomine, & quantum ad communem iam vsum huius vocabuli *somnium*, magis credo id non requiri, sed quamcumque apparitionem internam sic vocari posse. Specificandum vero necessario erat illud dormientibus, aut affectis somno, quia apparitiones internæ per hoc formaliter habent esse somnia, quod adueniant dormientibus; nam similes omnino apparitiones, aut etiam eadem ipsæ, si acciderent vigilantibus, siue compotibus rationis, siue impotibus, non essent somnia. Non vero requiritur, ut somnus ille, quo afficitur somnians, sit perfectus ac rigorosus iuxta descriptionem somni quæstione præcedendi assignatam, nimirum talis, qui sit ligamen omnium potentiarum externarum: nam sufficit, quod sit talis, quali afficiuntur illi, qui dicuntur ambulare dormientes, nimirum qui non sit ligamen omnium sensuum externorum, sed aliquorum: neque enim vllus negabit quin illi ipsi, qui ambulant dum dormiunt, somnient interea temporis, & tamen, ut ante dixi, non habent omnes sensus externos ligatos.

Quid somnium.

14. *Diffinitas iam est*, quomodo determinetur potentia illa, quæ in somno format in se huiusmodi apparitiones ad eas formandas. Nec dubium est quin determinetur proxime per species rerum, quæ sic apparent; sed valde difficile est ostendere quomodo applicetur tales determinatæ species ad determinandum ipsam ad tales apparitiones potius, quam aliæ ad alias. Et quamuis illa excitatio, seu applicatio, quoties somnium cedit in bonum, attribui solet Angelo bono, & malo, quoties in malum cedit; tamen cum somnia disparata, quæ neque ad bonum, neque ad malum conducunt, refundi commodè vix possint in bonum, aut malum Angelum, ad quos non videtur magis spectare excitare talia somnia, quæ nulla omnino excitare; alia causa assignari debet pro similibus somniis, sed quæcumque sufficere posset pro his absque concursu Angelico, eadem, aut alia similis sufficere posset pro excitatione somniorum bonorum, & malorum, esse enim bona, vel mala, est per accidens ad illa somnia, ut patet.

Quomodo causantur somnia.

Deinde, quandoquidem non magis potens sit Angelus malus ad excitanda somnia mala, quam bonus ad bona,

D d d d 2 mirabile

Quomodo animal cessat dormire.

mirabile est cur bonus non producat bona, aut non impediatur productionem malorum somniorum. Quod si recurratur ad Dominum Deum, eadem erit difficultas, quæ tamē non sufficit sine dubio, quominus tam Deus, quam Angeli possint determinare ad talia somnia per propositionem, aut excitationem talium specierum, ad fines qui ipsis expedire videntur quamvis nobis eorum ratio assignari non possit; & sane non scio qua alia ratione illa determinatio possit fieri, præsertim in intellectu separato, aut etiam in potentia sensitiva, si hæc producat huiusmodi somnia per species sibi inherentes absque propositione aliarum specierum, quibus determinaretur ad producendam cognitionem correspondentem vni speciei, potius quam alteram.

15. *Disco autem* præsertim si producat somnia absque propositione aliarum specierum, quia si dependeret à tali propositione, dici posset, quod sensus somnians determinaretur per occursum specierum tali, vel tali ordine deuectarum ad ipsum in spiritibus animalibus, sicut oculus determinatur ad talem visionem per propositionem talis obiecti. Cur autem tali ordine deferantur species in spiritibus internis iuxta organum internam motis, refundi debere in aliquam causam internam talis motus; sicut collisio talis particularis vitri ad aliud corpus est causa, cur quando frangitur, partes eius resiliant & euolent ad has partes spacij, potius quam ad alias, & ultimata sine dubio determinatio ad Dominum Deum refundenda erit, cuius propterea existentia optime colligi potest ex indeterminatione quam haberet natura in productione suorum effectuum, nisi ipse existeret ad illam indeterminationem tollendam.

16. *Conimbricenses* hanc hic difficultatem non tangunt, sed aliam, an scilicet somnia fiant per reflexionem specierum ab aliqua parte ad potentiam somniantem, vel per deuectionem specierum in spiritibus; an vero sine tali reflexione, vel deuectione per species subiectas in ipsamet potentia somniantem. Et resoluunt in primis, non fieri somnia per reflexionem specierum. *Deinde* dicunt non necessario deferri debere species ad potentiam somniantem, sed eam somniantem per species in se receptas; quamvis in gratiam *Aristotelis* postea fateantur quandoque fieri somnia per applicationem specierum in spiritibus deuectarum.

Ego tamen existimo eodem modo semper illa fieri, hoc est, vel semper sine concursu specierum deuectarum, vel cum concursu tali semper, & potius iudico fieri per concursum talium specierum, non solum propter auctoritatem *Philosophi*, qui ita sentire videtur hic *cap. 5.* sed etiam quia sic facilius explicatur quomodo determinari possit potentia. Supposito autem quod necessarius sit concursus specierum aduectarum, posset negari facile necessarium esse ad generationem somniorum quod species impressæ subiectari deberent in ipsamet potentia somniantem; neque enim est vlllo modo inconueniens quod potentia vitalis producat etiam vitaliter cognitionem mediante specie sibi applicata, absque inhesionem speciei, quidquid dicant *Conimbricenses* absque vlla probatione hic §. Porro autem.

In qua
potentia
fiat som-
nia.

17. *Idem Auctores*, querentes in quam potentia interna formentur somnia proponunt sententiam multorum tenentium ea fieri partim per sensum communem concurrentibus speciebus à phantasia delatis, & partim à cogitatrice, ad quam spectat cognoscere rationes aliquas in obiecto non sensatas cum cooperatione specierum à memoria sensitiva delatarum. Ipsimet autem putant somnia spectantia ad sensum & phantasiam formari in phantasia, & ea quæ spectant ad cogitatricem produci in memoria.

In nostra vero sententia, qui non asserimus plures sensus cognoscituios internos, omnia somnia in eadem potentia formari censenda sunt. Quod si plures sensus essent assignandi realiter distincti, certe unusquisque ex ipsis deberet dici concurrere ad productionem earum partium somniorum, quæ ad ipsum spectaret, sicut & in vno somnio intesguire possent actus omnium, nec est

vlla ratio cur vnus ex ipsis potius habere posset actus in somno, quam reliqui; & quantum ad experientiam attinet, eodem modo videmur nobis habere actus omnium illorum, dum dormimus, ac dum vigilamus. Vnde & in nostra sententia qui non distinguimus plures sensus, dici poterit quod idem realis sensus, qui habet varia illa nomina sensus communis, phantasia, cogitatricis, memorie, secundum varia munia, quæ ipsi competunt, concurrat ad somnia etiam vt subest formaliter variis illis denominationibus, quidquid enim competere illis sensibus, si essent realiter distincti in ordine ad hoc; potest dici competere eidem sensui, vt subest variis illis denominationibus, vt patet.

Varia somniorum genera assignant Conimbricenses, quorum tamen differentie sunt accidentales, ortæ scilicet ex causa efficiendi magis quam ex ipsa natura ipsarum apparitionum, vnde eadem specie apparitio potest habere ratione diuersorum generum. Quod vt melius appareat, examinare placuit quatuor genera, quæ proponunt prædicti Auctores: quædam enim dicunt esse *Diuina*, quæ scilicet fiunt à Deo, vel Angelo bono: quædam *demoniacæ*, quæ fiunt ab Angelo malo: quædam *naturalia*, quæ fiunt ex dispositione particulari corporis: quædam denique *animalia*, quæ oriuntur ex eo quod de iis rebus, quas somniamus, tractauimus in vigilia. Harum apparitionum diuersitas desumitur ex causa efficiente, aut conditione extrinseca, ob quam sequuntur; & si vna & eadem apparitio nunc causaretur à Deo, nunc à diabolo, nunc proveniret ex complexione animalis, nunc denique ex eo quod ante de ea agebatur, aut aliqua alia simili, haberet sine dubio pro diuersis illis temporibus rationem somnij diuini, demoniaci, naturalis, & animalis.

Solum restat examinandum, quomodo ab his causis, per ordinem ad quas hæc somnia describuntur, causentur. De Deo autem non potest esse dubium, quin ipse possit causare talia somnia, siue producendo ipsasmet apparitiones immediate, in nostra sententia, qui putamus actus vitales produci posse à solo Deo, siue producendo de nouo species, quibus determinetur potentia ad illas apparitiones producendas; siue applicando species ante habitas aut obiecta secundum illam rationem, secundum quam possent causare tales species, aut determinare potentiam sine speciebus. Similiter certum est Angelos bonos & malos posse excitare species ante habitas, easque proponere illo modo, quo possint determinare ad illas apparitiones.

Maiores est difficultas de aliis duobus somniorum generibus. *Galenus* in libro de præfatio ex *insomnijs sumendo*, ait somnia naturalia causari ex eo, quod anima inter dormiendum in se collecta, & nullo aduentitio pulsu agitata, corporis profundum ingreditur, ac quid interius fiat videns, in somnia illa formet. *Hanc explicationem* superfluiam vocant *Conimbricenses*, nulla tamen ratione adhibita, forte quia videbatur facilis impugnationis, vt reuera est. *Nam imprimis* quod anima ingreditur profundum corporis, non habet apparentiam, quandoquidem eodem modo infortmet totum corpus in somno, ac vigilia. *Deinde* si tum videat quid interius fiat, ac deinde formet in somnia, non magis iuuat ad formanda in somnia illa naturalia, quam alia quæcunque, quorum species in anima reperiuntur.

Ipsimet *Conimbricenses* illa in somnia fieri censent ex eo, quod humor abundans, verbi gratia, pituita apprehensa tactu vel gustatu immittat sui speciem in phantasiam, ex quo fiat apprehensio rerum consimilium, vt ex specie pituitæ, quæ aquea est & dulcis, cogitatio imbrum aliquando, & aliquando ciborum dulcium. Ad quod addunt fieri posse vt absque specie transmissa exciteretur in somno in phantasia tale somnium ex specie ibi infixæ, modificata tamen per humorem in corpore dominantem.

Sed vt ab hoc ultimo incipiam, certe nec probabilitatem præ se fert, quod species infixa phantasiæ exciteretur, seu applicetur per humorem dominantem in corpore, nisi aliquid producat in phantasia; nec potest aut explicari,

ant

aut intelligi quomodo humor dominans in corpore possit modificare speciem infixam phantasia: & deinde cum plures possint esse species in phantasia, diuersissima inter se rationis, quarum aliqua nunc excitantur in somno, aliqua alio tempore, non potest fieri ut ab humore illo oriatur, quod hæc species potius quam illa excitentur: quare aliud determinatiuum assignari debet, & vix assignari poterit aliquod, quod se solo non posset sufficere absque concursu humoris dominantis.

Contra primam pariem, etiam facit, quod dum dormimus, non sentiamus humorem illum dominantem per sensus externos tactus aut gustus; & quod somnia naturalia possint fieri in perfecto somno, in quo omnes potentie externæ ligentur, adeo vt nihil sentiant.

Deinde, quamuis sentirentur ille humor abundans, & transmitteret speciem sui in phantasia, non inde sequitur quod in ea excitari deberent aliæ similes species, & si deberent ex variis speciebus similibus, seu proportionem aliquam habentibus, non potius hæc, quam aliæ excitari deberent. *Denique* non solum excitantur in somniis huiusmodi species similes, sed aliqua aliæ dissimiles; vt patet experientia: ergo alia causa assignari debet præter humorem abundantem siue perceptum à sensu aliquo exteriori, siue non.

21. Itaque, quamuis experientia constet dari huiusmodi somnia naturalia iuxta affectionem corporis, existimo tamen incertum esse à qua causa proxima excitetur species ad illa requisita. Et idem censeo de somniis animalibus: nec enim ex ipsismet cogitationibus diurnis provenire possunt; nam potius ex illis similes omnino cogitationes provenire deberent, quam aliæ proportionem aliquam habentes, vt patet, & tamen in somniis animalibus non semper habentur cognitiones omnino similes, sed aliquando longè dissimiles, licet habeant aliquam proportionem. *Deinde* ex pluribus proportionem habentibus debet alia causa adesse, ob quam vnæ potius excitentur quam aliæ. Et rursus non semper quoties cogitamus vehementissime, & quidem data opera, de aliquibus rebus per totum diem aut partem eius, siue immediate ante somnum, siue paulo, siue longe ante, habemus talia somnia, aut vlla omnino: quomodo ergo possent ista somnia provenire à cognitionibus diurnis ac antecedentibus?

Proponunt propterea *idem Auctores* plura problemata ad somnia pertinentia: quorum solutionem ab ipsis datam facile esset refutare, si res tanti esset, & aliæ solutiones meliores occurrerent: quod aduerto, ne quis statim existimet sibi satisfactum, sed attendat cum reflexione, vt melius examinet veritatem.

QVÆSTIO IV.

De Divinatione per somnia.

22. **M**ulti olim in ea erant opinione, vt nullum esset somnium quod non portenderet aliquod futurum; & consequenter ex quo, si quis esset peritus in somnispiciâ, seu arte præsagiendi ex somniis futura, non posset colligere aliquod futurum, aut præteritum alias ignotum somnianti. *Alij* vero putaverunt, nullum somnium portendere ex se cum aliquo fundamento futurum quidpiam. *Alij* denique opinati sunt, aliqua somnia portendere aliquod futurum, vel præteritum; & alia non portendere.

Sed in primis, quamuis, vel omnia, vel aliqua somnia significant aliqua futura, si hoc non faciant directe ostendendo ipsamet futura, sed significando aliqua aliæ, quæ proportionem aliquam, vel coniunctionem cum eo, quod futurum est habent, sicut somnium illius, qui videbatur sibi in somno vidisse ouem pendens ex fascia, lecti significabat thesaurum auri argento circumfusi fuisse sub lecto; nihil prorsus certi posset quis expectare ex illis somniis quia nulla via certa haberi potest absque reuelatione, per quam quis possit cognoscere cum quo futuro somnium habeat connexionem; nam proportionem posset habere cum mille rebus, quæ possent esse futura;

quomodo, ergo poterit intellectus determinari ad cognoscendum quodnam ex pluribus sit futurum somnio denotatum? Quod si directe significarent illa, quæ essent futura, vt si quis somniaret esse reuera thesaurum sub lecto, quandoquidè experientia compertum sit sapissime nos somnare esse futura ac præterita, quæ verè non sunt futura, nec præterita nihil certi potest constare ex tali somnio ex eo, quod sit talis præcisè. Vnde vt cognoscatur quodnam somnium tale sit verum, & quodnam falsum, oportet haberi alia principia, quibus id cognoscatur, & certè assignari non possunt vlla, nisi Deus reuelauerit, vel Dæmon, quodnam sit somnium, quod est verum. Itaq; qui somnia huiusmodi habent, satis imprudentes se ostendunt, & imperitos dum ab aliis scire cupiunt, quid per illa portenditur; & longè consultius esset illa negligere, ac procedere in suis actionibus, non minus, quam si illa non succederent, nisi constaret ea esse à Deo immissa.

23. Si quis tamen somniaret directe aliquid secuturum, si talis, vel talis diligentia adhiberetur, vt somniaut Alexander Magnus radiculam quandam tali loco repentiandam, quæ Ptolemei familiaris sui mederer infirmitati; nec in experimeto faciendo quidpiam esset difficultatis aut inconuenientiæ, quandoquidem negari non possit quin aliquando somnia vera sint hominibus communicata, posset experiri vtrum ita esset, necne: sed si esset aliquid difficultatis, aut inconuenientiæ in faciendo periculo, longè consultius esset non procedere ad experientiam, sed negligere somnium, quandoquidem æquè certum sit plurima huiusmodi somnia esse falsa, ac vllum esse verum. Quod vltimum consilium maximè locum habet, quando non adesset casus aliquis desperatus, cui succurri posset per somnium, si esset verum, & nulla alia ratione, tunc enim posset somnium, sine imprudentia, etiam cum aliquo dispendio, ac difficultate periculum facere de veritate somni: vnde si quis esset in extrema necessitate moriendi à medicis omnibus derelictus, & aliquis somniaret, si daretur ipsi parum vini, v. g. cum succo talis, vel talis herbe, quæ non posset absq; difficultate aliqua inueniri, merito faceret quis periculum inquirendo talem herbam, & dâdo potionem illam infirmo: at si non esset desperatus infirmus, & propinatio talis appareret medicis periculosa, potius esset acquiescendum medicis prohibentibus, quàm credendum somnio: imo qui præferret tam somnium consilio medicorum, peccaret mortaliter, si damnum graue diceretur à medicis inferendum infirmo per illam potionem. Sed hæc consideratio de peccato mortali non est huius instituti.

24. *Id hic pro certo tenendum*, quod Deus & Angelus bonus possit causare in dormientibus somnia vera, & quod qui cognosceret sua somnia ab illis causari, posset esse certus de eorum veritate: sed nisi haberet aliquam viam cognoscendi quod à Deo aut Angelo bono essent communicata, præter ipsummet somnium, quamuis essent reuera à Deo aut Angelis bonis, perinde se deberet gerere circa illa somnia, ac si non essent ab ipsis producta. Vnde quibus Deus communicat aliqua talia in ordine ad vtilitatem aliquam, seu ad inducendum illos ad credendum illis ac ea proponenda aliis, tanquam vera, reuelat etiâ ipsis aliquo modo se communicasse illa somnia, ille autem modus in expertis est omnino ignotus, & fortassis inexplicabilis ipsismet expertis, sicut cæco est incognita albedo, & videns nequit illam ipsi describere sic, vt ipse possit habere conceptum eius.

25. *Secundum etiam tenendum*, quod Diabolus omnium illorum futurorum, quæ ipse cognoscit, & quorum species habet dormientes, possit infundere somnia, mediante propositione specierum ad hoc conducentium. Sed prorsus imprudenter, ac male quis recurreret ad Dæmones ad cognoscendum quid portenderetur per somnium aliquod, aut an somnium esset verum, nec ne; non solum quatenus illicitum esset tale commercium particulare cum Dei, ac nostro inimico habere, quod ad moralem scientiam spectat, ac ad Theologiam, sed quia cum ipse sit pater mendaciorum, non posset aliquis cum vlla certitudine cognoscere, reuelaretne

Somnia indicata futurorum negligenda.

Quando quis posset periculum facere de veritate somni.

Somnia à Deo immissa sunt vera, sed negligenda nisi constet ea esse à Deo.

Somnia diabolica possunt esse vera, sed non sunt credenda.

Quomodo somnium posset significare futurum.

Pddd 3 verum,